

ПОСТМЕДІАТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ І МЕДІАКРЕАТИВНІСТЬ У ПРОСТОРИ КУЛЬТУРИ МЕДІАРОЗМАЇТТЯ

Ю. Д. Доброносова, кандидат філософських наук, доцент

Національний транспортний університет, Київ

Анотація. Автор розглядає особливості зв'язку постмедіатравматичного зростання і медіакреативності у просторі культури медіарозмаїття.

Ключові слова: медіатравма, постмедіатравматичне зростання, медіакреативність, самоактуалізація, медіарозмаїття.

Анотация. Автор рассматривает особенности связи постмедиаатравматического роста и медиакреативности в пространстве культуры медиаразнообразия.

Ключевые слова: медиатравма, постмедиаатравматический рост, медиакреативность, самоактуализация, медиаразнообразие.

Summary. The author considers the features of the connection of postmediatraumatic growth and media creativity in the space of culture of mediavariety.

Key words: media-trauma, postmediatraumatic growth, media creativity, personal self-actualization, mediavariety.

Конфліктогенність сучасного медіакommунікаційного контексту, в якому сьогодні відбувається самоактуалізація особистості, інтенсифікує екзистенціальні виклики, що постають перед суб'єктом і пов'язані із колізіями комунікації і дискommунікації, зміною співвідношення приватного і публічного. Все це випробовує можливості персонального медіадосвіду і може стати підставою для різноманітних варіантів медіатравмування, дослідження екзистенціальних аспектів чого має **актуальність** як для психології, так і для філософської антропології. В умовах складного розвитку глобальної культури медіарозмаїття, в часи війни і агресії проти України ризики сучасної медіакультури набувають особливої гостроти. Таким чином перед нами постає **мета** з'ясувати особливості зв'язку постмедіатравматичного зростання і медіакреативності у просторі сучасної медіакультури як культури медіарозмаїття. Міждисциплінарні студії медіатравми належать до перспективних напрямків розвитку української гуманітаристики. На драматизм самоідентифікації і самоактуалізації особистості в сучасному соціокультурному контексті та потенційну травматичність

медіадосвіду і медіакомунікації звертають увагу дослідники медіакультури (Людмила Ороховська, Катерина Батаєва, Лідія Стародубцева) і медіамистецтва (Яніна Пруденко, Оксана Чепелик) та медіапсихологи (Любов Найдьонова, Наталія Череповська). Для досягнення постмедіатравматичного зростання концептуально цінними вважаємо не лише праці дослідників психотравми (Пітера Левіна, Ганса Сельє, Урсули Вірц, Інге Міссмаль), але й висновки представників гуманістичної психології (Карла Роджерса, Абрахама Маслоу).

Для окреслення координат розуміння перспектив постмедіатравматичного зростання та ролі в ньому медіакреативності виходитимемо із того, що ситуація медіатравми (або серії взаємопов'язаних первинних і вторинних медіатравм) містить подвійні можливості як для розвитку самоактуалізації, так і для її гальмування. Незайве вказати і на необхідне розрізнення самореалізації і самоактуалізації, адже в сучасному світі ми можемо стикатися навіть із існуванням першого без другого. Особа із превалюванням інструментального типу самореалізації стає вразливою для медіатравми, причому може навіть не усвідомлювати первинну медіатравму. Вихід у самоактуалізацію часто пов'язаний із постмедіатравматичним зростанням, адже через медіакреативність і усвідомлення подімедіальності досвіду відкривається її сенс. У медіатравматичному досвіді міститься запорука екзистенціального перетворення досвіду і самої особистості і, як зазначає Урсула Вірц [2, С. 69], незважаючи на те, що травма є руйнівником смислу, вона має і потенціал давати нове життя і смисли існування. Посттравматичне зростання є важливим чинником самоактуалізації, котру Абрахам Маслоу називав найвищою потребою і мотивацією в ієрархії потреб, пов'язуючи із переходом від невротичних або інфантильних життєвих проблем до проблем екзистенціальних і вказуючи на особливу роль, котру відіграє у цьому процесі творчість, ототожнювана із повною людяністю. У медіарозмаїтті це набуває нового звучання, адже, за словами Дм. Петренко [4, С. 10 – 12], медіа водночас стверджують відтворення стратегій

влади/знання і актуалізують трансверсування, яке перетворює людину у фронтір (позбавлену чітких маркувань межову територію, відкриту для різних практик антропологічного експериментування). Тож, якщо ми усвідомлюємо невід'ємність творчого спрямування від самоактуалізації, то повинні усвідомлювати і зв'язок критичної автономії і медіакреативності як центральних складових сучасної медіакомпетентності.

Лідія Стародубцева [5, С. 60–62] акцентує на тому, що в сучасній медіакультурі поширений «синдром дискомунікації», який набуває різних форм (розірвана комунікація, утруднена комунікація, незавершена комунікація, квазі-комунікація). Вони можуть стати підставою для поширення «м'яких» і «жорстких» варіантів медіатравматизації в просторі нових медіа і соціальних мереж. Специфіка мережевої комунікації, пов'язана із проектністю, тому у ній створюються можливості для нових комунікативних практик, в яких особа може шукати вихід із самотності та знаходити нові кола спілкування, і водночас масштабно конструюється контекст для поширення деструктивних впливів, котрі гальмують самоактуалізацію, котра в часи панування в повсякденних комунікативних практик медіарозмаїття все ще залишається прагненням людини до самовтілення і водночас – прагненням до автентичного існування. Отже, потенціал постмедіатравматичного зростання пов'язаний по-перше, із усвідомленням особою значення персонального медіадосвіду (розрізнення нетравматичного і травматичного) в самоактуалізації та доланням своєрідного «недбальства» у повсякденних медіапрактиках і медіа споживанні, а по-друге, із проектністю, характерною для мережевої комунікації та розвитком критичного мислення і можливостей перехідного розуму (В. Вельш). Сьогодні мережева логіка нових практик комунікації переливається за межі медіакультури, підтверджує їх здатність конструювати комунікативний простір соціуму вцілому. Тому найбільшим екзистенціальним викликом медіатравматичного досвіду кіберкомунікації можна вважати те, що він може спровокувати деформацію

комунікативних практик і спрямувань поза Інтернет-простором. Як зазначає Нелло Бариле [1] медіамережі не знищують унікальність, а мультиплікують, відтворюють і інфантилізують її, адже поширені в медіамережах стратегії маркетингу досвіду пов'язані із конвергенцією світоглядів і картин світу. У такому горизонті сфера приватного виявляється вразливою, адже відтепер моніторити можна навіть те, що ми і самі не усвідомлюємо, а прозорим стає те, що раніше таким не могло бути. Недарма Борис Гройс зазначає, що Інтернет є простором кібервоєн, котрі провадять за найвищу винагороду – таємницю, тому бути обізнаним із таємницею означає контролювати суб'єкта, але можлива така війна лише тому, що всесвітня мережа першопочатково постає як «простір прозорості і референційності» [3, С. 7]. Тож значна частина ситуацій медіатравмування може бути пов'язана із *випрозоруванням приватності* суб'єкта в нових медіа. На додачу, як вказує Нелло Бариле, інфантилізація самості супроводжується поширенням орієнтації на збільшення кількості «лайків», котра вказує на сучасну форму засвідчення Іншими самореалізації у спрощеному її розумінні, що в свою чергу збільшує потенціал медіатравмування. Таким чином винятково важливу роль у постмедіатравматичному зростанні відіграє усвідомлене комбінування різних медіальностей у гармонійному медіадосвіді, критична автономія і комунікативно спрямована медіакреативність, котрі відповідають викликам, що постають перед особою, яка самоактуалізується в медіакомунікаційному контексті культури медіарозмаїття. Стимулювати розвиток медіакреативного потенціалу самоактуалізації особистості дозволяє світ сучасного медіамистецтва та присутність мультимедійного компонента в театрі, кінематографі, архітектурі, літературі, адже здатність розпізнавати естетичне і етичне в медіарозмаїтті, усвідомлювати сенси і впливи цього на особу мають важливе значення і для вироблення способів мінімізації негативного впливу медіатравмування, тому перспективним вважаємо розвиток медіаосвітніх практик,

пов'язаних із пошуком ресурсів на перехрестях медіа і мистецтва та в спільнодії критичного мислення і медіа креативності у персональному досвіді.

Використана література:

1. Бариле Н. Брендирование «я» в эпоху эмоционального капитализма. Эксплуатация «просьюмеров» от риторики double-bind к гегемонии исповеди / Нелло Бариле. // Логос. – 2015. – №3. – С. 138 – 161.

2. Вирц У. От убийства души к Посттравматическому Росту / Урсула Вирц // Сборник материалов по профилактике и психотерапии посттравматического стрессового расстройства у детей: ПАДАП, 2014. – С. 64 – 84. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://padap.info/user_file

3. Гройс Б. Дефикционализация фиктивного: искусство и литература в интернете / Борис Гройс. // Логос. – 2015. – № 4. – С. 1–15.

4. Петренко Д. В. Трансверсальна антропологія медіа. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури / Д. В. Петренко. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2017.– 31 с.

5. Стародубцева Л. Медиология разрыва: три парадокса дисконммуникации /Лидия Стародубцева.// Комунікація. – 2012. – № 2. – С. 59 – 71.

Ю. Д. Доброносова “Постмедіатравматичне зростання і медіакреативність у просторі культури медіарозмаїття”

Ю. Д. Доброносова “Постмедіатравматический рост и медиакреативность в пространстве культуры медиаразнообразия”

Y. D. Dobronosova “Post-mediastraumatic growth and mediaecairotivity in the space of culture of media diversity”